

סגור חלון

העלמת נכסים בחסות רשות המיסים

הפטר מהוצאה-לפועל לחייב מוגבל באמצעים

עו"ד רם ילוס 28/7/15

הצעת החוק - למתן הפטר מהוצאה-לפועל לחייבים מוגבלים באמצעים - העומדת כיום על הפרק לפני אישור סופי של הכנסת, נועדה להקל על חייבים המצויים מספר שנים בהליך של פשיטת-רגל, ולבצע במקרים המתאימים שמיטה של חובותיהם, כדי שיוכלו לפתוח דף חדש בחייהם. דרך זו, מעבר לכך שתקל על חייבים ופושטי-רגל לחזור למסלול העסקים הרגיל, אמורה גם להקל את העומס הרב המוטל כיום על רשות האכיפה והגבייה.

אלא מאי, שבצד הקלה זו, על מטרותיה החשובות, יש לשים דגש גם על זכויותיהם של הנושים, אשר על לא עוול בכפם יצאו נפסדים, כי לא יפרע מלוא החוב המגיע להם, ואם כן, בדרך-כלל יפרע רק חלק קטן ביותר מהחוב המגיע להם. לפיכך, יש לפעול לאיזון כלשהו בין החייב לנושה. ראשיתו של איזון יש לעשות באמצעות איתור וכינוס כל נכסי החייב. זאת, בדווקנות יתרה, כדי להבטיח כי ההפטר מהחוב ינתן לחייב בדרך זו רק לאחר שברור לכולם, בבחינת "אמת ממשית", כי אין לו עוד נכסים וכי כלל נכסיו וזכויותיו נוצלו לשם כיסוי חובותיו לנושים.

אחד ממקורות המידע המקיפים ביותר הקיימים בדבר זכויותיו ונכסיו של חייב, מצוי דווקא בידי המדינה - רשות המסים. בין היתר, רשות המסים מקבלת לידיה דיווחים על רכישות של נכסים שאותם ביצע החייב, בין בעצמו ובין על-ידי נאמן מטעמו. יצוין, כי לכל אדם מן היישוב יש אינטרס לדווח לרשות המסים על רכישות נכסים שנעשות עבורו גם באמצעות נאמן, כי הדיווח מבטיח שבמועד שבו יבקש הרוכש האמיתי לקבל את הנכס לידי ורושמו על שמו, הוא יעשה כן בלי להידרש לתשלום מס נוסף.

כיום קיימים נכסים רבים הרשומים במרשמים השונים נוסף לרשות המסים (רשם החברות, רשם הקרקעות טאבו, רשות-מקרקעי-ישראל, משרד התחבורה ועוד) על-שם אנשים המחזיקים את הנכסים הללו בנאמנות עבור אחרים, כאשר הזכות המשפטית שייכת לאחר ("הנהנה") והחזקה זו בנאמנות דוחה לרשות המסים. דא עקא, בבדיקה שאותה יבצעו בעל תפקיד (נאמן בפשיטת-הרגל של החייב) או נושה של חייב, הם לא יוכלו לקבל מרשות המסים נתונים על הנכסים של החייב המוחזקים עבורו על-שם אחרים. גם בהוצאת דוח ממוחשב של כלל נכסי החייב מאת רשות מסוימת לא יופיעו נכסים אלו ואף לא הערה שלפיה לחייב קיימים נכסים.

מצב זה עשוי להביא לכך שחייב ינצל את חוסר העברת המידע, וטרם כניסתו להליכי פשיטת-רגל (שפעמים רבות ננקטים לבקשת החייב עצמו, כך שהוא שולט במועד פתיחת ההליכים) פושט-הרגל ידאג לרכוש את הנכסים מלכתחילה באמצעות נאמן. כך, אותו חייב לא יספר לבעל התפקיד על נכסים אלה, ולאחר קבלת הפטר, במקום לצאת לדרך חדשה עם "דף נקי", הוא יצא לדרך חדשה עם יתרת הנכסים שהצליח להסתיר מנושיו, בחסותה של רשות המסים.

רשות המסים מחזיקה בידיה מידע רלבנטי נוסף בקשר לחייבים, לרבות מידע בדבר הליכי "גילוי מרצון" שאותם ביצעו חייבים על כספים ונכסים שבבעלותם (ואשר לא דווחו עד אותו מועד לרשויות), מידע על הליכים פליליים שננקטו על-ידם בגין עבירות מס שביצעו חייבים, הליכים הנובעים לעיתים מפעילות עסקית לא מדווחת, ומידע על גבייה שביצעה רשות המסים בגין חוב מס של החייב מגורם שלישי שאליו העביר החייב נכסים ללא תמורה או בתמורה חלקית בלבד.

אמנם מתן הפטר לחייבים תמי-לב אשר מוצו עימם כל הליכי הגבייה האפשריים יכול להיות הליך מבורך שייטיב עם המשק, אולם חשוב לבצע זאת באופן שימנע ניצול ציני של חייבים. למניעת מצבים כאלה, נראה כי הבדיקה הראשונית והבסיסית ביותר חייבת להיות מול המידע שמחזיקה המדינה עצמה, ואשר חובתה למנוע ניצול לא הוגן וגם לדאוג לזכויות הנושים כולם.

אחרת עלול להיווצר כאן מעגל-זדוני, כי אם המדינה לא תדאג למזער את הפגיעה בנושים שלא יקבלו את מלוא חובם ככל שניתן, הם הנושים יהיו החייבים של המחר, שעלולים להיכנס למעגל פשיטת-הרגל, וכך כל מטרת הצעת החוק תסוכל.

הכותב הוא ממשרד יולוס-גזית; לשעבר מנהל יחידת הפירוקים ברשות המסים